Modalităţi de abordare privind educaţia copiilor cu cerinţe educative speciale

Prof. Bănuţescu Ramona Florina
Liceul Tehnologic "Dimitrie Dima" Piteşti, Judeţul Argeş

Cerinţele educative speciale constituie o sintagmă relativ recent apărută care defineşte cerinţele specifice faţă de educaţie ale copilului derivate sau nu dintr-o deficienţă.

Cerinţele educative speciale reies din particularităţile individuale de dezvoltare, învăţare, relaţionare cu mediul, din experienţele anterioare ale copilului, din problemele sociale şi de existenţă ale lor. Cerinţele educative speciale pot fi temporare sau pot fi pentru totdeauna, apărând la etapele cele mai timpurii ale dezvoltării şi la toate nivelurile sistemului de educaţie.

Se încadrează în categoria CES copiii cu dificultăţi motorii, sindrom Down, dificultăţi de vorbire, tulburări de comportament, autism, deficit de atenţie şi hiperactivitate (ADHD), dar şi cei care trec, pur şi simplu, printr-o perioadă mai grea. Interesant este că fac parte din aceeaşi categorie şi copiii supradotaţi, care au nevoie tot timpul de provocări pentru a-şi menţine interesul faţă de şcoală.

Educaţia integrată se referă la includerea în structurile învăţământului de masă a copiilor cu cerinţe educative speciale, pentru a oferi un climat favorabil dezvoltării armonioase şi cât mai echilibrate a personalităţii acestora. Trebuie să pornim de la ideea că şcoala are datoria de a asigura şanse egale tuturor elevilor. A asigura şanse egale elevilor înseamnă a asigura posibilităţi maxime de dezvoltare fiecăruia, în funcţie de aptitudinile şi interesele sale.

Educaţia integrată a copiilor cu CES urmăreşte dezvoltarea capacităţilor fizice şi psihice a acestora care să-i apropie cat mai mult de copii normali; a implementării unor programe cu caracter colectiv-recuperator, stimularea potenţialului restant ce permite dezvoltarea compensatorie a unor funcţii menite să suplinească pe cele deficitare, crearea climatului afectiv în vederea formării motivaţiei pentru activitate în general şi pentru învăţare în special, asigurarea unui progres continuu în achiziţia comunicării; formarea unor abilităţi de socializare şi relaţionare cu cei din jur; formarea de deprinderi cu caracter profesional şi de exercitare a unor activităţi cotidiene; dezvoltarea comportamentelor adaptative şi a însuşirilor pozitive ale personalităţilor care să faciliteze normalizarea deplină.

Problematica integrării copiilor cu CES în învăţământul de masă aduce în discuţie conceptul de egalitate a şanselor astfel încât diversele sisteme ale societăţii şi mediului sunt puse la dispoziţia tuturor, în special a persoanelor cu dizabilităţi. Existenţa copiilor cu CES a pus în faţa învăţământului probleme dintre cele mai diverse, de la forme de organizare a activităţii, metodologia didactică, strategiile de evaluare, strategiile de predare/ învăţare, modalităţi de diferenţiere a activităţii şi/ sau a conţinuturilor învăţării, etc. până la complexa problemă a segregării sau/ şi integrării acestor copii în învăţământul de masă. Fiecare copil cu CES trebuie să beneficieze de un program adecvat şi adaptat de recuperare, care să dezvolte maximal potenţialul fizic şi psihic pe care îl are. Când deficienţa copilului este gravă (profund) sau când acelaşi copil prezintă deficienţe asociate, aceste dificultăţi ale integrării sporesc, dar marea majoritate a copiilor cu CES prezintă forme uşoare sau lejere, ceea ce le permite o adaptare, relativ bună, la comunitatea copiilor normali, mai cu seamă atunci când se îndeplinesc condiţiile enumerate mai sus. Integrarea urmăreşte, pe de o parte, valorificarea la maximum a disponibilităţilor subiectului deficient, dar, pe de altă parte, antrenarea în mod compensatoriu a palierelor psihofizice care nu sunt afectate în aşa fel încât să preia activitatea funcţiilor deficitare.

Paralel, prin integrare, se realizează şi o pregătire psihologică a subiectului, care să contribuie la crearea unor stări afectiv emoţionale corespunzătoare, în care confortul psihic este menţinut de satisfacţiile în raport cu activităţile desfăşurate. Raportul relaţiei socializare, integrare, incluziune are în vedere implicaţiile practice şi teoretice ce privesc evoluţia sistemului de organizare a educaţiei speciale şi a pregătirii copiilor pentru integrarea şi incluziunea în activităţile profesionale şi în colectivităţile sociale. Rolul profesorului în vederea atragerii elevilor spre disciplina predată se poate face prin tratarea diferenţiată în funcţie de posibilităţile intelectuale ale fiecărui elev, şi adaptarea sarcinilor pe care elevul trebuie să le rezolve. Profesorul trebuie să fie preocupat în primul rând să asigure fiecărui elev succesul la învăţătură pentru a trezi

şi a menţine interesul pentru şcoală şi pentru materia predată. Ca reguli generale pot fi evidenţiate următoarele: menţinerea în clasă a unei atmosfere care să asigure satisfacerea trebuinţei de siguranţă afectivă pentru toţi elevii, notarea riguroasă a absenţelor la fiecare oră de curs, metode de predare –învăţare atractive, promovarea cooperării în clasă, astfel încât şi elevii cu performanţe şcolare modeste să experimenteze succesul şi evitarea constituirii unor elite, concomitent cu etichetarea, marginalizarea, celor care nu aparţin elitei, să comunice eficient (să folosească ascultarea activă), să evite etichetarea elevilor, să critice constructiv, să se focalizeze pe recompensarea elevilor şi nu pe sancţionarea lor.

Succesul integrării poate fi realizat numai prin funcţionarea unor parteneriate autentice la nivelul instituţiilor guvernamentale, al asociaţiilor nonguvernamentale al elevilor, cadrelor didactice, părinţilor şi al comunităţii locale. Proiectarea şi realizarea unei asemenea strategii, va apropia învăţământul românesc idealul ,,educaţiei pentru toţi copiii -educaţie pentru fiecare". Cele mai utile metode şi tehnici de sprijinire a învăţării elevilor cu cerinţe speciale sunt: asigurarea unui confort socio-afectiv favorabil învăţării, învăţarea de la copil la copil, colaborarea între elevi la activităţile de predare-învăţare, parteneriatul cu părinţii în învăţare, comunicarea cu alţi specialişti din afara şcolii, perfecţionarea formelor de învăţare, cunoaşterea şi analiza conduitei de învăţare specifice fiecărui elev. Trebuie să existe un parteneriat cât mai strâns între părinţii copiilor cu dizabilităţi şi cadrele didactice bine pregătite şi informate în legătură cu felul în care pot interveni pentru consilierea acestora. Acest lucru ajută la reducerea stresului pe care-l resimt familiile şi micşorează riscul ca părinţii să-şi manifeste frustrările asupra copiilor lor. Trebuie redusă izolarea părinţilor punându-i în legătură cu alţi părinţi aflaţi în situaţii similare, promovând o abordare pozitivă a creşterii şi disciplinării copiilor. Măsurile întreprinse trebuie să se adreseze în mod specific factorilor care contribuie la abuzare şi neglijare, inclusiv lipsa informaţiilor şi abilităţilor ca părinte, sau caracterul nepotrivit al acestora, respectul scăzut faţă de sine însuşi, sentimentul de izolare, aşteptările nerealiste şi înţelegerea greşită a dezvoltării copilului şi al rolului de părinte.

În scopul atingerii obiectivelor specifice, se realizează adaptări curriculare; prin acestea se înţelege orice adaptare a conţinutului disciplinelor şcolare, precum şi adaptări în mediul de învăţare, în sfera evaluării şi adaptării ale unor mijloace tehnice de reabilitare folosite în procesul instructiv-educativ. Diferenţierea curriculară necesită astfel selecţionarea sarcinilor de învăţare după criteriul maturităţii intelectuale, ritmul de lucru şi nu după criteriul vârstei cronologice. Este nevoie de o adaptare a procesului instructiv educativ la posibilităţile intelectuale, la interesele cognitive, la ritmul şi stilul de învăţare al elevului.

Pentru ca educaţia integrată să fie eficientă, cadrele didactice trebuie să aibă o atitudine pozitivă faţă de copiii cu cerinţe educative speciale şi trebuie să cunoască bine problemele particulare ale elevilor deficienţi din clasă, să menţină permanent legătura cu familia, pentru a cunoaşte cât mai bine comportamentul şi dezvoltarea acestora şi alături de familie. Raporturile ce se stabilesc cu fiecare elev în parte sunt foarte importante. Elevul trebuie să simtă că este apreciat ca individ. Astfel, elevii vor participa la procesul de învăţământ după posibilităţile fiecăruia, cadrele didactice trebuind să-şi adapteze metodele pedagogice în consecinţă.

În concluzie, integrarea copiilor cu CES în școli obișnuite este o necesitate a prezentului și a viitorului, deoarece includerea lor în societate în forma școlară, la început, asigură o mai bună adaptare la condițiile mediului de mai târziu, ei învață treptat cum să răspundă solicitărilor tot mai diverse, cunoscând realitatea dintr-o perspectivă mai largă. Misiunea noastră este să oferim tuturor copiilor posibilitatea de a-şi forma competenţe, de a le crea condiţii să şi le exprime, de a simţi bucuria copilariei si de a descoperi lumea care-i înconjoară. Noi avem şansa să le oferim celor din jur şanse egale pentru fiecare, prin educație, grijă, dragoste.

Bibliografie

- **Cojocaru, Venera Mihaela**, *Terapia şi metodologia instruirii*, Editura Didactică şi Pedagogică, 2004, Bucureşti;
- **Cucoş Constantin**, *Pedagogie*, Editura Polirom, 1996, Iaşi;
- **Gherguţ, Alois**, *Psihopedagogia persoanelor cu cerinţe speciale*, Editura Polirom, 2006, Iaşi;